

УДК 796.032

Павленко Є. А.

старший викладач кафедри педагогіки та освіти

ВОЛЕЙБОЛ: ДО ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ГРИ

Історія виникнення гри в волейбол органічно пов'язана з розвитком інших командних видів спорту. Коріння цієї гри сягають давнини, коли 9 лютого 1895 року керівникові молодіжної християнської організації з фізичної підготовки міста Холіок американського штату Массачусетс Вільяму Моргану спала на думку ідея про створення нової командної гри у м'яч. Ідея, як зазначають дослідники М. Ващенко, В. Єременко, А. Ковальчук, Т. Свірська, Є. Павленко та ін.) [1; 2; 4; 5] полягала в тому, щоб поєднати елементи баскетболу, бейсболу, гандболу й тенісу, й відповідно, започаткувати альтернативний вид спорту не тільки для дітей і молоді, а й для осіб різних вікових груп завдяки меншому фізичному навантаженню, ніж того вимагав популярний на той час баскетбол. Отже, кореляція елементів вищезазначених видів спорту (м'яч – баскетбол, сітка – теніс, використання рук для здійснення ударів по м'ячу – гандбол, розподіл ігрового часу на подачі – бейсбол) знайшла своє віддзеркалення у назві новоствореної командної гри «мінтонет» (фр. «mintonette»), запропонованій автором ідеї В. Морганом. Встановивши сітку на висоті орієнтовно 196 см від підлоги, щоб вона була вищою за голову гравця середнього росту для перекидання над нею м'яча, В. Морган оголосив правила гри в мінтонет, які згодом були ним представлені громадськості на міжколеджській конференції Союзу християнської молоді у Спрінгфілді (штат Массачусетс, США).

Оскільки головне правило гри полягало в тому, щоб ударяти руками по м'ячу так, щоб він перелітав через сітку, присутній на конференції професор Альфред Хальстед запропонував використати нову назву для цієї гри, змінивши «мінтонет» на «волейбол», (англійське «volley ball» від «at the volley» – «на льоту» і «ball» – «м'яч»), що в перекладі українською означає «літаючий м'яч». На початковому етапі існування цього виду спорту В. Морган встановив правила, згідно з якими кількість гравців була не обмежена. Проте, було визначено десять основних моментів, які мали бути враховані під час проведення гри: 1) розмітка гравального майданчика; 2) спортивний інвентар для гри; 3) розмір майданчика (7,6x15,1 м; 4) розмір сітки (0,61x8,2 м) та її висота (198 см); 5) м'яч з відповідними параметрами (окружність 63,5-68,5 см, вага 340 г) та гумовою камерою у шкіряній або полотняній оболонці; 6) подача м'яча (той, хто виконує подачу, має стояти однією ногою на лінії і бити по м'ячу відкритою долонею, а у разі помилки при першій подачі, її можна повторити); 7) рахунок гри (кожна не прийнята гравцем подача м'яча дорівнює одному очку, зарахування якого обмежується лише власною подачею гравця й також регламентується правилами щодо його заміни, якщо після подачі м'яча він припустив помилки); 8) потрапляння м'яча в сітку під час гри вважається помилкою; 9) потрапляння м'яча на лінію кваліфікується помилкою; 10) необмеженість кількості гравців [1; с.171].

Наданий 1897 року спеціалістами спортивної галузі короткий звіт про волейбол, правила та основні моменти гри було включено до офіційного довідника атлетичної ліги Асоціації молодих християн. У 1900 році волейбол

вийшов поза межі США, набуваючи все більшої популярності в інших країнах світу. Наприклад, в Україні ця командна гра почала привертати увагу спортсменів з 1925 року [5, с. 193].

Зокрема, перші волейбольні майданчики було зведено у Харкові за ініціативою професора В. Бляха, який виступив організатором масових спортивних змагань у місті, що саме й заклало фундамент розвитку волейболу в Україні. Вже у 1926 році у Харкові налічувалося близько ста волейбольних команд. Згодом почали створюватися перші спортивні колективи в Києві, Дніпропетровську, Одесі, що надало можливості для проведення у 1927 році змагань на першість України в Харкові, у яких взяли участь спортивні команди з 11 міст України. Перемогу у цьому турнірі одержала того часу команда з Дніпропетровську. Проведення таких змагань виступило для команд своєрідною підготовкою для участі у Всесоюзній спартакіаді, яка відбулася в серпні 1928 року. Про досягнення українських спортсменів-волейболістів свідчить той факт, що в Харкові було створено український жіночий колектив під керівництвом Г. Шелекетіна.

Серед гравців, які продемонстрували на той час високий рівень спортивної майстерності, варто відмітити О. Єсипенка (збірна команда Слобожанщини), С. Великого (збірна команда Дніпропетровська), М. Берлянда, Л. Вайнтрауба, Я. Маргуліса (збірна команда Києва). Серед тренерського складу – Л. Небилицького, який згодом досить продуктивно працював з юнацькими збірними України. На жаль, збірна України на той час не продемонструвала свою спортивну майстерність, втративши свої позиції на міжнародному рівні, про що свідчать результати участі збірної України в Олімпіаді та першості світу. Такий спад пов'язаний з об'єктивними причинами, якими виявилось вагоме зниження фінансування команд й відтік кращих гравців за кордон. Так, О. Фомін, І. Жуков, Р. Мілосердов, О. Сказка, О. Гончаров, Г. Сокур, К. Кривець, Р. Яковлев, О. Косарев, Р. Полтавський, Д. Мусерський, О. Баранов, В. Мельник, В. Титаренко, Д. Чаус, М. Пантелеймоненко, М. Павлов, Д. Вдовін, С. Шульга, С. Щавінський та інші іммігрували у престижні зарубіжні клуби.

Втім, незважаючи на існуючі проблеми, важлива роль у процесі підготовки юних волейболістів відводиться ДЮСШ, які протягом багатьох років вдосконалюють свої досягнення, демонструючи високий рівень спортивної майстерності й представляючи дитячі і молодіжні команди збірної України на міжнародних змаганнях (2002 р. – срібний призер Європи серед юніорок, головний тренер В. Перебійніс, тренер команди – Г. Єгізаров, провідний тренер – Л. Бурма; 2005 р. – золоті медалі чемпіонату Європи серед дівчат, головний тренер – В. Перебійніс, тренер команди – М. Остапенко). На даний час Україна має 14 олімпійських чемпіонів, 11 чемпіонів світу, 27 переможців європейських форумів.

Сьогодні чоловічу збірну України з волейболу представляють Ю. Синиця, В. Щитков (зв'язуючі), В. Тупчий (діагональні), Д. Фомін, Г. Брова, Д. Канаєв (ліберо),

М. Дрозд, Ю. Семенюк, В. Остапенко (центральні блокуючі), О. Плотницький, Т. Полуян, Є. Кісілюк, І. Ковальов, О. Шевченко (догравальники), які у червні закінчили виступи в Золотій Євролізі та зупинилися за крок від медалей (у матчі за третє місце збірна України програла збірній Хорватії). У липні та серпні цього року українці провели серію товариських зустрічей у рамках підготовки до чемпіонату світу. Важливо підкреслити, що

чемпіонат світу з волейболу для збірної України цього року закінчився з найкращим результатом в історії – команда вперше увійшла до чвертьфіналу й посіла сьоме місце на чемпіонаті світу – 2022 з волейболу.

Такий результат суттєво вплинув на підняття рейтингу команди України, коли чоловічу збірну вперше в історії відібрано на олімпійський кваліфікаційний турнір. Як відомо, щоб потрапити до ліцензійного турніру, українські спортсмени мали увійти у топ-26 світового рейтингу. Після чемпіонату світу Україна збірна піднялася на 16-е місце у рейтингу чоловічих збірних команд. Сьогодні збірна України перебуває у складі 24 команд, які мають бути розподілені за кваліфікацією на три групи по вісім збірних команд, кожна з яких зіграють матчі між собою, й дві найкращі країни з кожної групи потрапляють на Олімпіаду-2024. Кваліфікаційні турніри вже відбудуться у вересні та жовтні 2023 року.

Отже, є всі підстави вважати, що збірна команда України має потенціал для того, щоб здійснити прорив українського волейболу й продемонструвати високі результати гри, що сприятиме популяризації цього виду спорту в світі й дозволить українській збірній зайняти провідні позиції на міжнародній спортивній арені.

Література:

1. Ващенко М. І. Історичні аспекти зародження і розвитку волейболу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.1. С. 170-173.
2. Єременко В. Г., Свірська Т. Ф. Фізичне виховання. Волейбол: практикум. К.: НАУ, 2013. 44 с.
3. Історія розвитку волейболу. URL : <https://k-m-k.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/Istoriya-rozvytku-volejbolu.pdf>
4. Ковальчук А. Д. Особливості тренувального процесу волейболістів різної кваліфікації. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 2. С. 129-132.
5. Павленко Є. А. Рухова активність як невід'ємна складова формування здорового способу життя студентської молоді. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2018. Вип. 1. С. 191-195.

УДК 378.091.33:613

Шаповалова Т. Г.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасна система освіти України використовує різноманітні педагогічні технології. Через погіршення здоров'я дітей та молоді, усе більше уваги приділяється здоров'язбережувальним технологіям.

За визначенням ЮНЕСКО, педагогічна технологія – це системний метод, що визначає весь процес викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії для оптимізації форм освіти.